

Förslag till kvartsföreskrifter 2014

Remissvar 2014-12-18

Arbetsmiljöverket
Jenny Persson Blom
Dnr: 2009/6943
112 79 Stockholm

Remissvar om nya föreskrifter om kvarts Dnr: 2009/6943

Sveriges Bergmaterialindustri, SBMI, är en branschorganisation inom Svenskt Näringsliv vars medlemsföretag producerar bergkross och naturgrus för bygg- och anläggningsändamål. SBMIs remissvar ansluter i huvudsak till Maskinentreprenörernas med vissa förtydliganden.

Allmänna och övergripande synpunkter

Vi anser att AV:s (Arbetsmiljöverkets) förslag till nya föreskrifter är bättre strukturerat och mer lättläst än nuvarande föreskrifter. Vi tycker dessutom att förslaget stämmer betydligt bättre överens med föreskrifterna om systematiskt arbetsmiljöarbete och kemiska arbetsmiljörisiker. Föreskrifterna har mer tonvikt än tidigare på förebyggande arbete med riskbedömning och riskreducerande åtgärder.

Dock måste det framgå tydligt att ”Allmänna råd” inte är en lagtext utan en tolkning av föreskrifterna. Det är viktigt att AV samverkar med berörda organisationer när denna vägledning tas fram.

Synpunkter paragraf för paragraf

§ 3

Det är bra att AV här inför likartad formulering som i § 1 i AFS 2001:1 (SAM). En del information framgår av de allmänna råden, som inte är direkt juridiskt bindande, men det borde lyftas fram ännu tydligare vem som är ”entreprenör”. Detta då AV skiljer på ”Inhyrning” och ”Entreprenad”.

Samordningsansvaret berörs enligt Arbetsmiljölagen 3 kap där man i allmänna råden nämner ”... den som råder över ett arbetsställe”. SBMIs erfarenhet är att det inte alltid är glasklart om det är inhyrning eller entreprenör som verkar och till vilken arbetsgivare som kraven ska ställas. Inhyrda maskinoperatörer borde falla in under samordningsansvaret, medan en tillfällig specialist, t ex en bergsprängare kanske inte omfattas av samordningsansvaret. AV bör förtydliga.

”Allmänna råd” borde förklara på vilka grunder man undantar kraven för den som driver verksamhet utan anställd, då de personerna borde löpa lika stora risker vid kvartshantering som någon annan. Vem bär ansvar då t ex åkerier som ex. kör bergmaterial samägs av ett antal enskilda enmansföretag? Läggs kraven på det samägda åkeriet, som är en egen juridisk person, eller på det enskilda åkeriet?

8 §

Första stycket i paragrafen är förenad med en sanktionsavgift. Men AV kommer inte värdera kvalitén på dokumentationen då de beslutar om sanktionsavgift. I princip gäller beslutet om det finns ett dokument eller inte. Innehållet kan AV ställa krav på i ett föreläggande.

Paragrafen betonar ordning på dokumentationen mer än att fylla arbetsmiljöarbetet med innehåll. Den föreslagna sanktionsavgiften 15 000 – 150 000 kr är mot denna bakgrund hög, väsentligt högre än vad som gäller för explosionsfarlig miljö, 5 000 – 50 000 kr. Nivån borde sänkas.

9 §

Tillägg till pkt 2 (a – c); Förebyggande underhåll samt vid d) vattenbegjuta materialet eller användande av andra dammbegränsande metoder.

15 §

”Rutiner för regelbunden rengöring...” borde ingå som en del i Hanterings- och skyddsinstruktionerna enligt 22 §.

20 §

Ett sätt att uppfylla kraven i 20 § är att kontrollera åtgärderna vid skyddsronden och i uppföljningen inom systematiskt arbetsmiljöarbete. Detta bör framgå i de allmänna råden.

21 §

Här behöver förtydligas vad som avses gällande prestanda hos anordningar i skrivningen under ”Allmänna råd”, då nuvarande skrivning ger utrymme för olika tolkningar.

Om denna paragraf ska vara förenad med sanktionsavgift bör man söka en formulering av innehållet i paragrafen som gör att regeln blir konsekvent med andra paragrafer och får en förebyggande effekt.

En tydligare koppling till 13 och 14 §§ som kanske (?) avses med ”anordningar, som används för att minska arbetstagarnas exponering” vore bra. Likaså borde 21 § kopplas tydligare till 22 §.

Halterna av kvartsdamm är ofta lägre på fasta driftställen än på rörliga. Men det blir fasta driftställen som riskerar sanktionsavgifter eftersom de har de anordningar som föreskriften räknar upp till skillnad från de rörliga. AFS:en bör sträva efter samma skydd för alla.

Det är inte rimligt att flera sanktionsavgifter (8, 21 och 22 §§) kan utgå för en bristsituation. Om en arbetsplats inte har dokumenterat undersökningen och bedömningen av riskerna med kvarts (8 §) kommer arbetsgivaren sannolikt inte heller ha dokumenterat kontrollen av anordningar (21 §) eller hanterings- och skyddsinstruktionerna (22 §), då 21 och 22 §§ ofta bygger på att man uppfyllt 8 §. På samma sätt som i föreskrifterna om besiktning av lyftanordningar och vissa andra tekniska anordningar, där arbetsgivaren inte kan ådra sig sanktionsavgifter för både 4 och 27 §§, ska inte arbetsgivare kunna ådra sig flera sanktionsavgifter i denna AFS.

Är paragrafen förenad med sanktionsavgift måste lagtexten vara formulerad tydligare än så, annars får båda AV och företagen ett stort merarbete med förhandlingar om jämkning.

22 §

I paragrafen skriver man att dokumenterade hanterings- och skyddsinstruktioner ska finnas för arbete som kan medföra exponering för kvartshaltigt damm.

Men i 27 § skriver AV att medicinsk kontroll inte behöver genomföras om halten i luften understiger halva gränsvärdet. En liknande gräns bör finnas då brister i hanterings- och skyddsinstruktioner ska resultera i sanktionsavgift. Om påtaglig risk saknas så bör inte brister i dokumentationen förenas med sanktionsavgift. Dessutom menar SBMI att föreslagen sanktionsavgift är för hög (jämför med kommentarerna till 8 §).

25 §

AV bör i samverkan med berörda branscher ta fram en vägledning för hur mätningar ska kunna ges en generell tolkning som typmätning. Här kan även tillverkare medverka med riskbedömning enligt AFS 2008:3. De bör skapa ett register över ”typgodkänd” arbetsutrustning, t ex hjullastare av viss modell med HEPA-filter, som underhålls enligt tillverkarens manual.

27 §

På ett enda ställe i 27 § refereras till en definitiv kvartshalt (halva gränsvärdet) medan övriga delar inte anger någon haltdefinition förutom gränsvärdet i sig.

Målet är att hålla nere antalet lungröntgen-undersökningar. Kan man via riskbedömning baserad på typmätningar besluta om behovet av medicinsk kontroll och i så fall under vilka förutsättningar? Kraven bör tydliggöras, och då gärna med vägledning av standard SS-EN 689 eller motsvarande

- t ex för de fall arbetstagare exponeras för halter över halva gränsvärdet under kort del av dagen, men total exponering ligger väl under halva gränsvärdet eller
- t ex då arbete utförs med andningsskydd och den personliga exponeringen kommer att vara under halva gränsvärdet trots att halten i luften är högre.

Formuleringen i första stycket "... som hanterar kvartshaltigt material längre än 3 månader per år mer än 20 timmar/vecka" ger utrymme för olika tolkningar och bör omformuleras till ett antal timmar per år.

28 §

Vem träffas av sanktionsavgift? Är det företaget som äger krossen, eller är det den arbetsgivare vars personal använder krossen (men inte äger) som ska betala sanktionsavgift. Detta bör förtydligas..

Övriga kommentarer:

Det är önskvärt att denna AFS innehåller hänvisningar till andra föreskrifter från AV och ev. andra myndigheters lagstiftning, standarder.

Kan branschföreningens typmätningar komma att jämföras med dagens typgodkända arbetsutrustningar (alltifrån lastmaskiner till mobila krossar)?

AV bör lyfta fram vilka kriterier och på vilka grunder sanktionsavgiftsreglerna utgår. AV bör bli tydligare i "balansgången" mellan en fyrkantig lagstiftning och öppningar för platsanpassade tolkningar. AFS:en ska passa många arbetsplatser och situationer, samtidigt som den behöver vara så tydlig och rättsäker som möjligt för både myndighet och verksamhetsutövare.

Nästan lika viktigt som att utforma en AFS som förstås av verksamhetsutövarna, är att skapa hjälpmedel och verktyg för företagen. Det är önskvärt att AV tar fram/utvecklar följande:

Register med typgodkänd arbetsutrustning i kvartsrik miljö (kan möjligen handhas av berörd branschorganisation om förutsättningarna har klarställts) Mall (blankett gärna med vägledning om användning) för undersökning, riskbedömning, åtgärder och uppföljning av kvarts Exempel på exponeringsmodeller som anges i Allmänna råden i 7 § Mall för Hanterings- och skyddsinstruktion ADI-broschyr Justerad mall för anmälan av mobila anläggningar i kombination med ett smidigt system för anmälan till AV.

Med vänliga hälsningar

SVERIGES BERGMATERIALINDUSTRI

Björn Strokirk